

Исламдық үлестік қаржыландыру құралдары.

Мудароба. Мушарака

Лекция

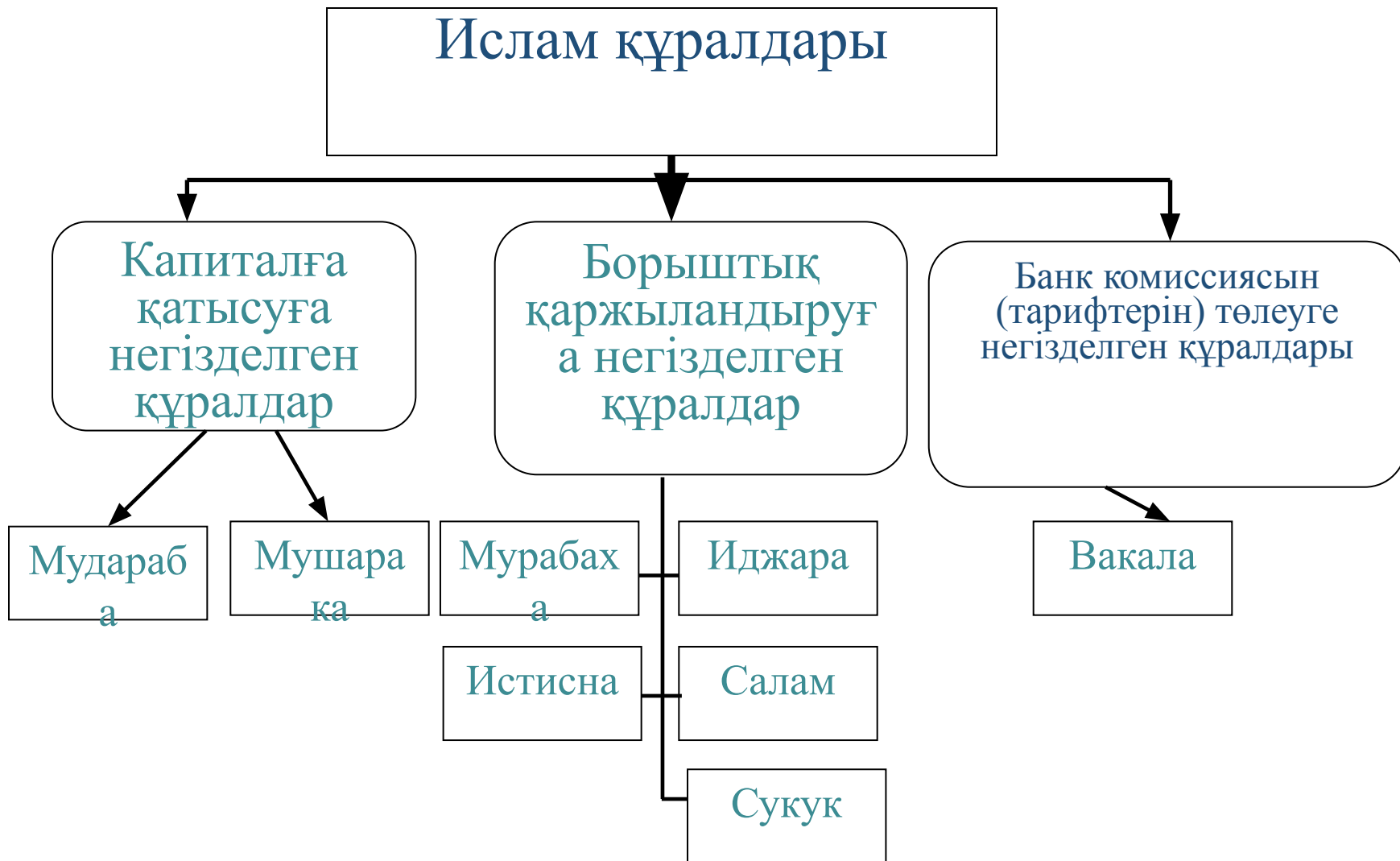
мақсаты

Исламдық үлестік
қаржыландыру құралдарын
зерттеу және дәстүрлі
құралдармен салыстыру.

Жоспар

- 1. Мудараба. Дәстүрлі депозитпен салыстыру.
- 2. Мушарака

Ислам құралдарының жалпылама жіктелінуі



Мударараба қатысушылары

рабб аль-маль

Қаражатты,
капиталды беретін
тұлға

• **Мудариб**

• Кәсіпкерлікте,
инвестицияда білімі
мен тәжірибесі бар
тұлға

Мударараба

Мударараба - бір тарап (**рабб аль-маль**) өз қаражатын инвестордың капиталын басқару үшін білімі мен тәжірибесін ұсынатын екінші тарапқа (**мудариб**), бизнесті/ сауда-саттықты жүргізу бойынша келісім-шарт.

Шарттары

- Келісімде алдын-ала уақыт, жұмсалған инвестиция соммасы және болашақтағы пайданың нормасы анықталады
- Егер шығын болған жағдайда инвестор қаражатынан алынады, ал мудариб ешқандай табыс алмайды
- Капитал түрі – ақша, тауар, мүлік болуы мүмкін (барлық активтер ақша түрінде анықталуы тиіс)

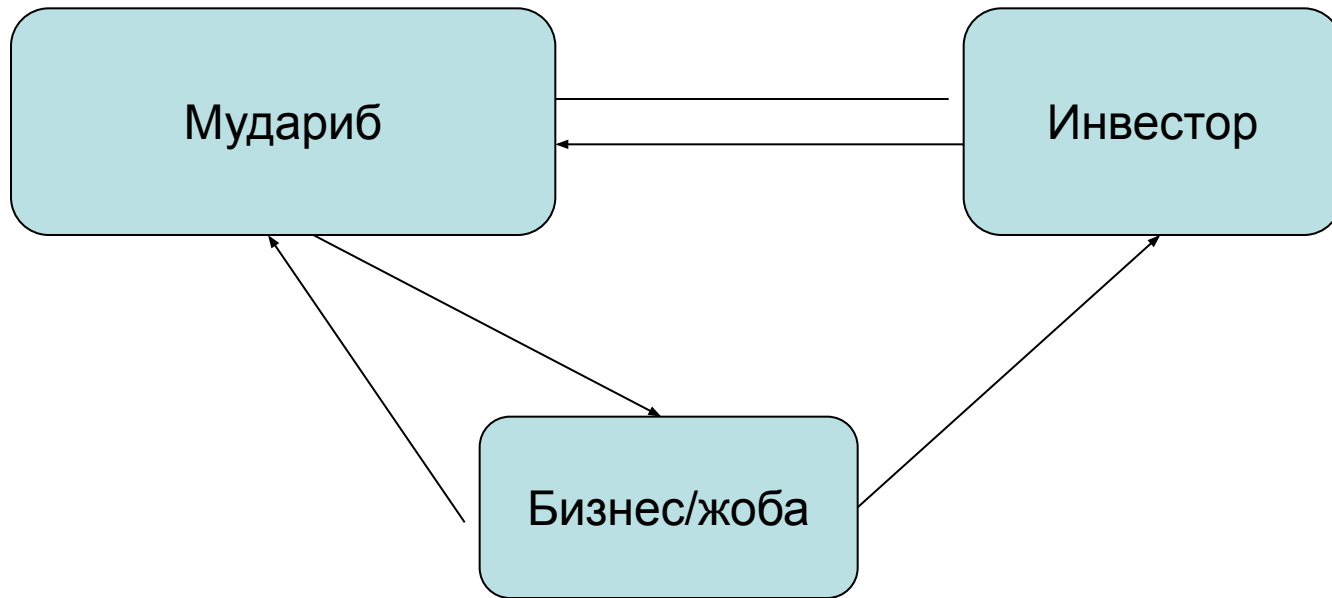
Пайда нормасы

- Пайда нормасы бекітілген пропорцияда анықталады
- Мысалы 70/30 немесе 50/50
- Әр тараптың пайда үлесі таза пайдадан есептеледі
- Таза пайда?

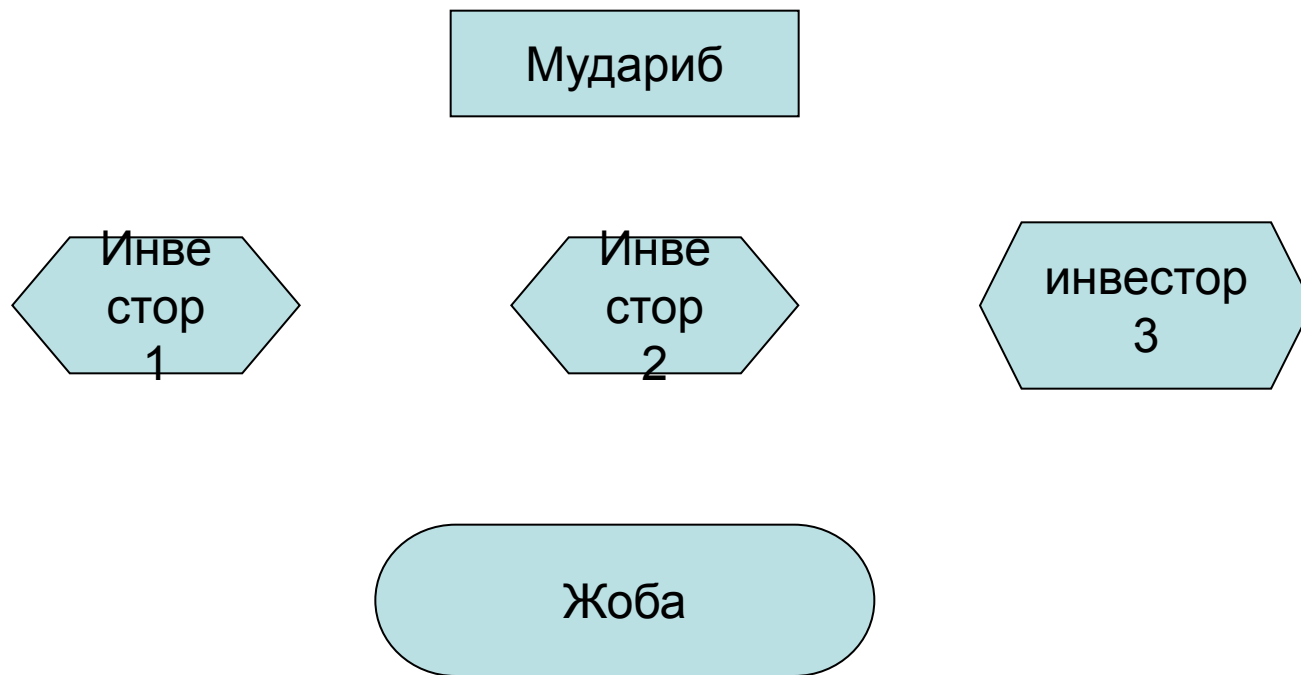
Банк

- Банк мударабаны қолданады
- 1- қаржы тарту кезінде (депозит)
- 2- қаржыландыру кезінде

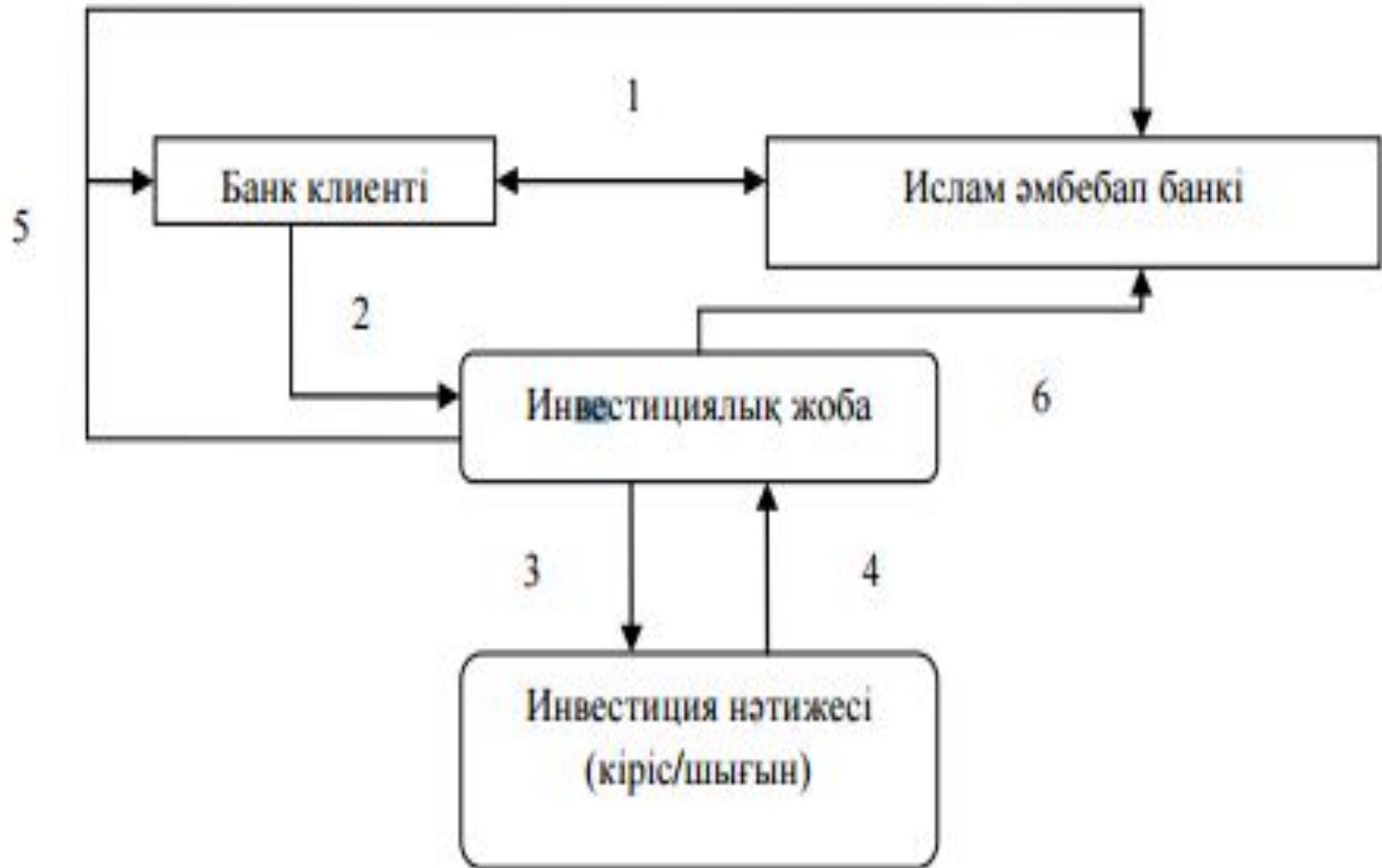
Қаржыны тарту кезіндегі сызба Банк- мудариб



- Банк бірнеше клиенттердің қаражатын жинақтап, бір жобаға салуы мүмкін



Банк пен кәсіпкер арасындағы Мудароба мәмілесін жүргізу



1. Банк пен клиент келісім жасайды, банк клиентті қаржыландырады.
2. Клиент жобаны басқаруды жүзеге асырады.
3. Жобаны іске асыру шеңберінде қызмет нәтижелері (кіріс немесе шығыс) туындайды.
4. Ақша қорлары қалыптасады (егер II) немесе активтер құны кемиді (егер III).
5. Пайда банк пен клиент арасында тиісті үлесте бөлінеді.
6. Жобаны іске асырудағы шығын банктің нәтижесіне жатқызылады.

Мысал – Банктің пайдасы?/ мудариб пайдасы?

- Мудариб – Кәсіпкер,
Банк – капитал
ұсынушы
- Банк 1 млрд.теңге
ұсынды,
- Келісім – 4 жыл
- Пайда нормасы
60/40
- Жобадағы
пайда/шығын
- 1-ші жыл + 200 млн.
тг
- 2-ші жыл – 300 млн.
тг
- 3-ші жыл + 500 млн.
тг
- 4-ші + 600 млн.тг

Мысал

- Жанар банкпен мудараба келісіміне отырды. Сомма – 100 000 000 тг.
- Уақыт – 1 жыл.
- Пайда нормасы 50/50
- Егер 1 жылдан Жанар қанша ақша алады, егер жобадан
- А) 500 000 тг. пайда түссе?
- В) жобадан – 200 теңге шығын болса?
-

Мудароба түрлері

Шектеусіз

салымшы мударибке
ұсынылған қаражатқа
шектеусіз иелік етуге
рұқсат беру

Шектеулі

салымшы мударибтің
әрекеттерін шектейтін шарт

Мударабаны дәстүрлі
депозитпен салыстыру

Дәстүрлі депозитті есептеуде

- Жай пайыздар
(немесе проценттерді есептеудің жай әдісі)
- Күрделі пайыздар
(немесе проценттерді есептеудің күрделі әдісі)

Мысал

- Инвестор депозитке 10 млн.тг салды
- Уақыт – 3 жыл, пайыз – 10.
- 3 жылдан кейін ол қанша ақша алады (жай әдіс арқылы)?

- Күрделі әдіс кезінде?

Күрделі

- Күрделі әдісте пайыздарды аудару/ есептеу (начисление) деген ұғым қолданылады.
- Пайыз жыл сайын, тоқсан сайын, ай сайын есептеледі.

Мысал

- Инвестор 30 000 теңге ақша салды.
- Пайыз-10. 2 жыл.
- Банк шартына сәйкес пайыздар әр тоқсан сайын есептеледі.
- Инвестор қанша ақша алады?

Формула

• Жай пайыз

Күрделі пайыз

$$FV = PV(1 + k * n)$$

$$FV = PV\left(1 + \frac{k}{m}\right)^{n * m}$$

Мушарака

Мушарака (бөлу)

- **Мушарака** (ширкат) – пайда табу мақсатында активтерді, еңбек ресурстарын біріктіру туралы екі немесе бірнеше тараптар арасындағы келісім-шарт.

Мушарака мәмілесінің сызбасы

серіктесі.



1. Банк пен клиент мәміле шарттарын талқылайды және келісім жасасады.
2. Банк пен клиент тиісті қаржыландыруды (үлеске сай) жүргізеді.
3. Қызмет нәтижесі (пайда немесе шығын) анықталады.
4. Қорлар қалыптастасады, активтердің құны төмендейді.
5. пайда (шығын) тиісті үлестерде банк және клиент арасында бөлінеді.

Капитал түрі

- ақша,
- тауар,
- мүлік,
- материалдық емес актив (тауар маркасы, патент, лицензия)

(барлық активтер ақша түрінде анықталуы тиіс)

Мысал

- Кәсіпкер жаңа оқу орталығын ашу жоспарлады.
- Банкпен мушарақаға қол қойды –(пайда/шығын нормасы 70/30 – К/Б).
- Кәсіпкер 100 млн.тг / банк 80 млн.тг инвестициялады.
- Анықтаңыз – Әр тараптың инвестициялық үлесін?
- Пайдасын?

Жоба бойынша пайда

- 1-ші жыл 20 млн.тг
- 2-ші жыл 40 млн.тг
- 3-ші жыл - 30 млн.тг
- 4-ші жыл 50 млн.тг
- 5-ші жыл 60 млн.тг

Кемитін мушарака

- ***Кемитін мушарака*** қаржыландырушы тараптан соңғы иегерге (клиентке) нақты активке үлес меншігінің біртіндеп толық ауысуын білдіреді.

Мысал- кеміселі мушарака

- Бизнеске әр тарап 500 млн.тг инвестициялады.
- Пайда/шығын нормасы келесідей анықталды:
- 1-3 жыл 50/50 (Б/К)
- 4-6 жыл 30/70 (Б/К).
- Банктің пайдасын анықтаңыз, егер бизнестің пайдасы жыл сайын 10 пайызға өсті. 1-ші жылы инвестициялық жобаның пайдасы 400 млн.тг құрды.

Мудараба мен мушараканы салыстырыңыз

Артықшылықтары мен
кемшіліктерін анықтаңыз

Мудароба/ мушарака

- Инвестиция – 1 жақты
- Бизнесі басқарады – мудариб
- Меншік құқығы - рабб-уль-маль
- Шығын көреді – рабб-уль-маль
- Инвестиция – 2 жақты (3,4)
- Бизнесі басқарады – барлығы
- Меншік құқығы – барлық тараптар
- Шығын көреді - барлығы

Тексеру сұрақтары?

- Мудароба?
- Мушарака?
- Мудароба түрлері? Айырмашылығы?
- Банк мударобада қандай тарап бола алады? Кең тарағаны?
- Мушарака ерекшелігі?
- Пайда мен шығын қалай бөлінеді?